

In de wetenschap dat ...

juni 2012

Bijdragen uit de wetenschap over de
bedrijfseconomische toekomst van de
verzekeringssector

Amsterdam Centre for Insurance Studies

VERBOND VAN VERZEKERAARS

In de wetenschap dat ...

Inhoud

Inleiding	5
Verzekeraars en pensioenen <i>door prof. dr. R.J.A. Laeven</i>	6
Langlevenrisico bij verzekeraars <i>door prof. dr. ir. M.H. Vellekoop</i>	8
Welke (collectieve) kansen en bedreigingen zien we voor het businessmodel van verzekeraars? <i>door dr. F. de Jong</i>	10
Uitoefening van het volmachtbedrijf <i>door mr. dr. C.J. de Jong</i>	13
Doing good or looking good? <i>door prof. dr. J.L.A. van Rijkevorsel</i>	14
Naar een beter, klantgericht, betaalbaar en winstgevend advies <i>door dr. J.B. Schuurmans</i>	16
Werknemersverzekeringen: enkele onderzoeksvoorstellen <i>door prof. dr. Ph. de Jong</i>	19

In de wetenschap dat ...

Inleiding

De verzekeringssector speelt een belangrijke rol in de Nederlandse samenleving. Verzekeringen behoren tot de basisbehoefte bij consumenten en bedrijven. De verzekeringssector staat de afgelopen jaren onder druk, zowel qua winstgevendheid als qua imago. Het Verbond van Verzekeraars werkt daarom samen met zijn leden aan vernieuwing en versterking van de verzekeringsbranche.

Het programma VerzekeraarsVersterken richt zich met name op de solvabiliteit en financiële kracht van verzekeraars. In dat licht is aan verschillende wetenschappers gevraagd om hun visie te geven op thema's die voor het versterken van verzekeraars in de toekomst van belang zijn. Deze wetenschappers zijn verbonden aan het Amsterdam Centre for Insurance Studies, maar de hier opgenomen visies zijn op persoonlijke titel geschreven. In deze bundel vindt u de diverse bijdragen van deze wetenschappers ter informatie en inspiratie.

In de verschillende bijdragen staat het beheersen van risico's, het inspelen op nieuwe bedrijfsmatige kansen en het efficiënt distribueren van verzekeringen centraal. Zo wordt het belang van het kunnen kwantificeren van het toegenomen langlevensrisico beschreven, ter bevordering van het risicomanagement van verzekeraars.

Ook het in kaart brengen van de mogelijkheden tot beperking van het risico op verzuim en de aanspraken op uitkering bij inkomensverzekeringen worden behandeld. De wetenschappers die hebben bijgedragen aan deze bundel zien ook kansen voor versterking van het verzekeringsbedrijf. Met name door het ontwikkelen van alternatieve pensioencontracten, het anders inrichten van financieel advies en een andere invulling van het volmachtbedrijf. Daarnaast wordt in deze bundel ingegaan op de sterk veranderde distributiekkanalen en de invloed daarvan op de positie van verzekeraars. Tot slot laat deze bundel ook zien dat het versterken van verzekeraars niet alleen een kwantitatieve bezigheid is, maar dat er ook aandacht dient te worden gegeven aan de reputatie van verzekeraars.

De Nederlandse consument en het Nederlandse bedrijfsleven zijn gebaat bij een sterke verzekeringssector. Vanuit die insteek hebben de wetenschappers in deze bundel hun bijdrage geschreven, elk vanuit hun eigen expertisegebied.

Verzekeraars en pensioenen

Aantrekkelijke alternatieven voor het StAr RAM-contract

De Stichting van de Arbeid (StAr) heeft in het Pensioenakkoord van juni 2010 aanbevolen om de reële pensioenambitie en niet langer de nominale pensioentoezegging centraal te stellen: “de StAr acht het raadzamer zekerheden [...] niet te borgen met onvoorwaardelijke toezeggingen, die in de praktijk

Prof. dr. R.J.A. Laeven is hoogleraar verzekeringseconomie aan de UvA en verbonden aan ACIS

vooral schijnzekerheden opleveren en de kans op indexatie verkleinen”. In deze toelichting doelt de StAr op het feit dat nominale pensioentoezeggingen geen bescherming bieden tegen aantasting van de koopkracht en daarenboven kostbaar zijn.

De keuze van de StAr voor het centraal stellen van de reële pensioenambitie gaat echter voorbij aan het feit dat pensioendeelnemers waarde hechten aan onvoorwaardelijke toezeggingen en garanties. Dit blijkt bijvoorbeeld uit recente enquêtes uitgevoerd door De Nederlandsche Bank. Deze situatie schept mogelijkheden voor verzekeraars om alternatieve pensioencontracten aan te bieden.

In recent onderzoek introduceren *Van Bilsen, Laeven en Nijman* zo'n alternatief pensioencontract. Hun contract is genaamd *escalerende garantiетoezeggingen*. Dit alternatieve contract stuurt expliciet op het verkrijgen van een bepaalde mate van nominale zekerheid, maar het onderkent tegelijkertijd het belang van een reële pensioenambitie. Het alternatieve contract van *Van Bilsen, Laeven en Nijman* heeft de ambitie om opgebouwde pensioenen te compenseren voor gestegen lonen (of prijzen), maar doet tegelijkertijd expliciete nominale toezeggingen.

Meer specifiek kent het contract *escalerende garantiетoezeggingen* nominale garanties die zodanig worden vastgesteld dat ze in verwachting meegroeien met de ontwikkeling van de lonen (of prijzen). De nominale garanties worden gefinancierd uit nominale obligaties. Zo wordt het harde karakter van de nominale garanties gewaarborgd. De indexatie van de nominale garanties wordt gefinancierd uit zakelijke waarden. De daadwerkelijk toegekende indexatie wordt jaarlijks op basis van het behaalde beleggingsrendement bepaald. De nominale garanties worden jaarlijks opgehoogd met deze indexatie die daarmee onvoorwaardelijk wordt: de nominale garanties ‘escaleren’. In dit alternatieve pensioencontract hebben pensioendeelnemers nooit te maken met een nominale verlaging van de opgebouwde pensioenen (‘geen afstempelen’). Dit betekent dat eenmaal opgebouwd pensioen altijd blijft behouden.

In het contract *escalerende garantiетoezeggingen* is zowel de pensioenopbouw als de beleggingsstrategie leeftijdsafhankelijk. Een leeftijdsafhankelijke pensioenopbouw stuit in het geval van een uitkeringsovereenkomst, die wordt uitgevoerd door een collectief pensioenfonds, op juridische bezwaren. In het alternatieve contract van *Van Bilsen, Laeven en Nijman* wordt er daarnaast, weliswaar in beperkte mate, risico genomen na pensionering. De huidige Pensioenwet biedt voorsnog weinig mogelijkheden om opgebouwd pensioenkapitaal om te zetten in een zogenaamde variabele risicodragende annuïteit. Het contract *escalerende garantiетoezeggingen* is daarom voorlopig vooral geschikt om op individuele basis in de derde pensioenpijler door verzekeraars te worden aangeboden.

In het onderzoek van *Van Bilsen, Laeven en Nijman* wordt het alternatieve contract *escalerende garantietoezeggingen* vergeleken met het flexibele reële StAr-contract met een rendementsaanpassingsmechanisme (RAM) conform het Pensioenakkoord. De resultaten laten zien dat (i) de kans op een verlaging van de nominaal opgebouwde pensioenen, die in het alternatieve pensioencontract van *Van Bilsen, Laeven en Nijman* per constructie 0 procent bedraagt, aanzienlijk is in het flexibele reële StAr-contract; (ii) de mogelijkheid van een extreem lage pensioenuitkering in het flexibele reële StAr-contract niet uitgesloten is in tegenstelling tot in het alternatieve contract; en (iii) in het alternatieve contract slechts een beperkt deel van het opwaartse potentieel hoeft te worden opgegeven ten gunste van het verkrijgen van een bepaalde mate van nominale zekerheid.

Ofschoon met veel zorg ontworpen is het alternatieve contract van *Van Bilsen, Laeven en Nijman* 'slechts' een mogelijk aantrekkelijk alternatief voor het StAr RAM-contract, en zijn verschillende variaties op dit alternatieve contract mogelijk. De primaire boodschap is dat hier bij uitstek een kans ligt voor verzekeraars om slimme, aantrekkelijke alternatieven aan te bieden.

Met dank aan Servaas van Bilsen en Theo E. Nijman.

Referenties

Servaas van Bilsen, Roger J. A. Laeven & Theo E. Nijman (2012). 'Escalerende garantietoezeggingen: Een alternatief voor het StAr RAM-contract?', mimeo, Universiteit van Amsterdam en Universiteit van Tilburg.